

Beslutningsforslag nr. B 207. Fremsat den 5. maj 2004 af Jørn Jespersen (SF) og Kristen Touborg (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om en prioriteret regionalpolitisk beskæftigelsesindsats

Idet Folketinget konstaterer, at der findes enkelte geografiske områder i Danmark, som gennem mange år systematisk har haft langt højere arbejdsløshed end resten af landet, og at statens indsats for at hjælpe disse områder er helt utilstrækkelig, opfordrer Folketinget regeringen til inden udgangen af år 2004 at fremlægge en plan for en prioriteret regionalpolitisk indsats til gavn for beskæftigelsen i disse områder. Indsatsen skal blandt andet omfatte:

- a) En satsning på fremtidens erhverv, herunder ikke mindst inden for vedvarende energi.
- b) Tiltag for at skabe flere arbejdspladser i det lokale landbrug og forædlingsindustrien.
- c) Tiltag for at gøre de pågældende områder til grønne foregangsområder med henblik på

kloak- og vandledninger, forurenet jord, energibesparelser m.v.

- d) En styrkelse af uddannelsesindsatsen i disse områder, ikke mindst for de mange arbejdsløse.
- e) Udvikling af nye modeller for at sikre udflytning af statslige arbejdspladser til områderne, blandt andet gennem etablering af satellitkontorer i form af lokale kontorhuse.
- f) Sikring af, at nye arbejdspladser, der modtager statstilskud, i stort omfang placeres i områderne.
- g) En målsætning om, at arbejdsløsheden i disse områder i år 2010 nedbringes til landsgennemsnittet eller derunder.

Bemærkninger til forslaget

En dystre baggrund

Siden regeringen trådte til, er arbejdsløsheden steget med næsten en tredjedel. Det er gået langt hurtigere end i andre EU-lande. Stigningen er i høj grad et resultat af regeringens skattestop, stramme økonomiske rammer for det offentlige og heraf følgende ansættelsesstop, fyringer m.v.

Oveni har regeringen ansvaret for nedskæringer i byfornyelse, hjemmehjælp, aftenskoleundervisning og den kollektive trafik – alt sammen noget, der koster job.

Regeringen lader tilmed pengene fosse ud af statskassen i form af ufinansierede skattelettelser, senest i form af forårspakken. Den påstår, at den dermed har skabt nye job, men Finansministeriets egne tal viser, at det er forkert: Samlet set formår regeringen ikke at gøre noget ved arbejdsløsheden. Det eneste, den formår, er at gøre det offentlige overskud mindre og bremse afviklingen af statsgælden.

Oven i denne udvikling sker der en udflytning af arbejdspladser til andre lande. I lang tid har det især ramt ufaglærte job, og måske bliver den tendens forstærket nu. Hertil kommer, at visse typer af kontorjob bliver mere og mere udsatte, f.eks. telefonbetjening og udstedelse af flybilletter, som i stigende omfang kan ske i lande som f.eks. Indien.

Disse tendenser udgør en særlig trussel i de dele af landet, der i forvejen har høj arbejdsløshed. Nordjylland er f.eks. blevet ramt af lukningen af Flextronic, der koster over 750 job, og af Danish Crowns beslutning om at lukke slagteriet i Nørresundby for at flytte produktionen til andre danske slagterier. Det koster Nordjylland 525 job.

Lolland har stadig en meget høj arbejdsløshed, selv om den i de sidste par år er vokset langsommere end i resten af landet. Det skyldes en række erhvervspolitiske tiltag iværksat lokalt. Som følge af skattestop m.v. kniber det i stigende grad med at skaffe penge til disse tiltag.

Beskæftigelsen på Lolland trues nu yderligere af, at EU's sukkerordning – heldigvis – ikke kan oprethol-

des i sin nuværende form. Hvis hele sukkerproduktionen bortfalder og sukkerfabrikkerne lukker, kan det koste op til 1.000 arbejdspladser fordelt over en årække, men forbrugerne og EU vil spare så mange penge, at man for dette beløb kan skabe langt flere arbejdspladser – hvis man altså vil.

Protektionisme løser ikke problemet – tværtimod!

Forsøg på at bevare arbejdspladser gennem protektionisme har gang på gang vist sig at være en håbløs strategi. Enorme offentlige summer bruges på at fastholde arbejdspladser, som alligevel er dømt til at forsvinde efter få år.

Det var f.eks. det, man gjorde med værfstøtten, hvor prisen for en bevaret arbejdsplads i visse år oversteg en årsløn! Det samme vil ske, hvis man forsøger at trække afviklingen af EU's sukkerordning i langdrag.

Det er langt mere fornuftigt at bruge disse penge på noget, der er fremtid i – og vel og mærke til gavn for de dårligst uddannede og de områder, der rammes hårdt.

Det gælder generelt, at svaret på udkantsområdenes problemer ikke er protektionisme og stop for udflytning af arbejdspladser. Der er i høj grad også brug for job, beskæftigelse og større indkomster i Østeuropa og endnu mere i udviklingslandene. Det rigtige er at satse på at sikre grundlæggende faglige rettigheder i Østeuropa og ulandene, hvilket vil være til gavn for arbejderne i såvel Danmark som udflytningslandene. Desværre har regeringen sammen med Dansk Folkeparti valgt at gå den stik modsatte vej ved at lukke for støtten til Ulandssekretariatet.

Hertil kommer, at alle analyser viser, at globaliseringen skaber mindst lige så mange nye job i Danmark, som vi taber til udlandet. Globaliseringen gør Danmark rigere. Problemet er, at det ikke er de samme mennesker i Danmark, som taber og vinder: Tendensen er klart, at det er de kortuddannede, der taber. Det betyder, at de, der tjener på globaliseringen – de bedre uddannede og samfundet i det hele taget – har en særlig pligt til at hjælpe de ufaglærte og andre grupper

samt de udkantsområder, der er truede, med at skabe nye job.

Problemerne er koncentreret i nogle få områder

Ser man på de 30 kommuner, der har en høj arbejdsløshed – defineret som 2 procentpoint eller mere over landsgennemsnittet – tegner der sig et klart mønster:

- 7 findes i Nordjyllands Amt nord for Limfjorden,
- 7 findes på Lolland,
- 6 findes omkring Svendborg og de sydfynske øer (Langeland og Ærø) og
- 3 er økommuner, nemlig Bornholm, Samsø og Læsø (Læsø tilhører også Nordjyllands Amt).

De 7 resterende kommuner med høj arbejdsløshed fordeles sig rundt omkring i landet. Men problemerne for disse kommuner er mindre graverende end for de øvrige kommuner med høj arbejdsløshed, fordi arbejdsløsheden er lavere i nabokommunerne.

De fire pinde omfatter områder, der tilsammen har næsten 5.000 flere arbejdsløse end landsgennemsnittet. Disse områder har alle gennem mange år har været problemområder erhvervsmæssigt. Der er i et vist omfang forsøgt med pakker og indsatser, men virkningen har aldrig været god nok.

Regeringen gør slet ikke nok

Regeringen nævner de samme områder – og et par stykker til – i »Den Regionale Vækststrategi« fra maj 2003. Men regeringen lægger langtfra op til den kraftige og systematiske indsats, der er brug for.

I stedet betoner regeringen, at de regionale forskelle i Danmark er små, og at kommuner og regioner selv skal være udfarende med hensyn til at løse deres problemer. Som en logisk konsekvens af denne ansvarsforflygtigelse er de virkemidler, regeringen foreslår, helt utilstrækkelige. Karakteristisk nok er dens store slagnummer et forhøjet befodringsfradrag i visse udkantsområder – et plaster på såret for dem, der tvinges til at pendle!

Måske skal forklaringen på regeringens manglende initiativer findes i rapporten »Byernes udfordringer« som Økonomi- og Erhvervsministeriet har valgt ikke at udgive, men som er omtalt i Jyllands-Posten den 22. februar 2004. Her er tankegangen, at man skal satse på de store byer – idet man blandt andet konstaterer, at det ikke er lykkedes at sikre en udvikling af udkantsområderne.

Det er en tankegang, som er helt uegnet til at bryde den onde cirkel i udkantsområderne. Når den hidtidige indsats ikke har virket, er den oplagte forklaring, at man har gjort for lidt, at man i for høj grad har holdt fast i fortidens arbejdspladser – gennem protektionis-

me m.v. – og at man har været for halvhjertet og har taget f.eks. statslige arbejdspladser med den ene hånd samtidig med, at man har givet med den anden.

Det er på tide med en fremtidsorienteret og helhjerret indsats for udkantsområderne.

SF's forslag

SF foreslår derfor en indsats under følgende hovedoverskrifter:

a) Fremtidens erhverv

Generelt kniber det med videntunge virksomheder i udkantsområderne. Det hænger blandt andet sammen med, at der er få akademikere i disse områder, og nogle steder kniber det også med iværksætterkulturen. En indsats med iværksættercentre, særlig høj støtte til isbryderordninger m.v., hvor akademikere ansættes i virksomhederne, og eksportprogrammer er særlig vigtig i udkantsområderne. Staten bør åbne for og give særlig støtte til denne indsats, som kan virke ganske jobskabende: Det vurderes f.eks. at en akademiker ansat i en virksomhed kan trække to-tre andre job med sig, fordi virksomheden bliver mere innovativ og konkurrencedygtig, og at et eksportprogram kan skabe et nyt, fast job for ca. 80.000 kr.

Man kan også give udkantsområderne en generel fordel ved at give dem en særlig god it-infrastruktur med bredbåndsnet etc. og samtidig bredt uddanne arbejdskraft og borgere til at bruge de nye muligheder. Et sådant pilotprojekt har været foreslået for Langeland, hvor det skønnes at koste ca. 5 mio. kr. pr. år. Det vil både give området en fordel med hensyn til at tiltrække mere avancerede virksomheder og give bedre mulighed for hjemmearbejdspladser eller lokalafdelinger af virksomheder baseret på it-kommunikation.

Herudover kan der peges på særlige erhverv:

Turisme er en mulighed, som er meget udviklet i Bornholms tilfælde, men hvor der er et potentiale i Nordjylland og på Lolland.

Generelt har *de grønne erhverv* en stor fremtid for sig. Hvis der skal dæmmes op for drivhuseffekten, er Kyotoaftalen f.eks. bare et spædt første skridt. Derfor er der store muligheder inden for energibesparelser, vedvarende energi (VE) m.v.

Der kunne udpeges tre kommuner, f.eks. en i Nordjylland, en på Lolland og en på Bornholm, som »lavenergiområder« som en pendant til Samsø og Ærø bestræbelser på at blive VE-øer. Lavenergikommunerne får særlige tilskud til energibesparelser og sparekampagner. Det ville give lokale virksomheder et forspring, som de ville kunne udnytte, når resten af

Danmark – og verden – om få år skal til at spare meget mere på energien, end vi gør i dag.

Herudover bør der etableres flere forsøgsanlæg for vedvarende energi, f.eks. større solvarmeanlæg, solceller, geothermi, biogasanlæg med gylleseparering, bioforgasningsanlæg etc. Disse bør i stor udstrækning placeres i udkantsområder, og lokale virksomheder skal inddrages. Det vil f.eks. være oplagt at udvide Grønt Center på Lolland med aktiviteter inden for vedvarende energi.

Erfaringerne med den grønne jobpulje var meget positive. Et job kunne skabes for i gennemsnit 75.000 kr. Det var måske ikke alle ideer, der var lige gode, men mange var gode. Regeringen lukkede som bekendt puljen, da den trådte til. Man kunne åbne den igen i forhold til udkantsområderne. 25 mio. kr. til dette formål ville være et passende beløb.

Det forventes, at der med disse tiltag kan skabes ca. 1.500 ekstra job i fremtidens industrier frem til 2010.

b) Et mere forædlingsorienteret landbrug

Reformen af EU's landbrugspolitik giver mulighed for at yde forskellige former for støtte til landdistrikter m.v. SF mener, at der bør afsættes flest muligt penge til denne form for støtte frem for til passiv kontanthjælp til bønderne. Udkantsområder skal tilgodeses med en forholdsvis stor andel.

Der bør især ydes hjælp til arbejdsintensive former for landbrug, f.eks. frugtavl, som blandt andet Lange-land har gode betingelser for. Det bør dog kun gælde typer af frugt, som passer til det danske klima. Vi bør ikke konkurrere med ulande om at producere frugt, der bedst dyrkes i deres klima. Generelt er økologisk landbrug mere arbejdsintensivt end konventionelt, kemibaseret landbrug.

Der bør også gives støtte til etablering af en lokal forædlingsindustri – ikke mindst på Bornholm – også for at øge konkurrencen over for Arla, Danish Crown og andelsbevægelsen i det hele taget, der jo ikke kan siges at tage regionalpolitiske hensyn, når de placerer deres gigantvirksomheder.

Forskning i, hvordan man skaber flere job pr. hektar dyrket areal gennem økologi, kvalitetsprodukter, valg af afgrøde samt forædling, er en oplagt opgave for jordbrugsforskningen. Et statsligt forsøgscenter herfor bør f.eks. placeres på Lolland.

Det vurderes, at der kan skabes ca. 300 job på denne måde.

c) Grønne foregangsområder

Overalt i landet er der stort behov for miljømæssige investeringer i form af oprensning af forurenede jord,

tætning m.v. af vandledninger og kloakker samt energiforbedringer af boliger og andre bygninger. Indsatsen på disse områder foregår meget langsomt. Der vil gå adskillige årtier, før problemerne er løst.

For at sætte mere fart på det foreslår SF, at staten tilbyder en medfinansiering på 30 pct. af projekter til i alt 200 mio. kr. årligt (dvs. en statslig udgift på 60 mio. kr.). I det omfang restfinansieringen er kommunal, skal kommunerne have mulighed for at låne resten af pengene. Ydelsen på disse lån vil typisk blive betalt af sparet energi, forbrugsafgifter og lignende.

Der skal fastsættes klausuler om lokal beskæftigelse (på en måde, der er forenelig med EU's lovgivning).

Forslaget vil direkte skabe ca. 400 job.

På lidt længere sigt vil det desuden give bedre muligheder for, at der lokalt udvikles metoder, teknikker og komponenter, der kan bruges andre steder i landet. Dette bidrager til udviklingen af »fremtidens erhverv« i de udsatte områder.

d) Uddannelsesinstitutioner

Uddannelse af arbejdsløse er et vigtigt punkt. Regeringens politik har været at nedprioritere uddannelse af arbejdsløse til fordel for jobtræning og lignende. Den strategi rammer udkantsområderne hårdt, fordi de netop mangler job. I Hjørring er edb-skolen f.eks. lukket, ikke fordi der mangler arbejdsløse, der gerne vil lære mere om edb, men fordi der ingen job er til dem. Og så betyder lukningen i sig selv 20 ekstra arbejdsløse. Der er brug for flere penge til uddannelse i de udsatte områder, og de skal bruges på lokale uddannelsesinstitutioner.

Tilsvarende er der brug for uddannelse af kontanthjælpsmodtagere. Det bliver sværere og sværere at finansiere for kommunerne generelt og særlig svært for kommunerne i udkantsområderne, der typisk har mange kontanthjælpsmodtagere.

Regeringen har bidraget til problemerne ved at hæve brugerbetalingen på arbejdsmarkedsuddannelserne, selv om det egentlig er i strid med dens eget skattestop.

En styrkelse af Syddansk Universitet og Aalborg Universitet (AAU) samt af puljen til forlagt videregående undervisning på Bornholm vil også have betydning for et par af udkantsområderne, idet de ligger i klar pendlingafstand. Blandt de muligheder, der kunne overvejes, var at etablere et medicinsk fakultet på AAU, hvor der i forvejen er en medikoteknisk uddannelse, og helt eller delvis flytte IT-Universitetet fra Amager til f.eks. Nykøbing Falster.

Mulighederne for at udflytte visse uddannelser, f.eks. inden for miljø, teknik og landbrug, til udkantsområderne bør undersøges.

Forslaget vil betyde 500 ekstra uddannelsespladser, stigende til 750 pladser i 2010 (opgjort som helårspladser), mange af dem målrettet til arbejdsløse. Det vil kræve ansættelse af lærere og andet personale – 50-75 job – og det skønnes herudover meget forsigtigt at kunne skabe yderligere 100 job. Men bedre uddannelse vil også være en forudsætning for at gennemføre de øvrige forslag i pakken.

e) Statslige arbejdspladser

Mange statslige arbejdspladser som f.eks. arbejdsformidling (AF), politi og ToldSkat er fordelt ude over landet. Her har der været – og er der fortsat – planer om en samling på færre adresser. Det kan der være argumenter for – selv om det modsatte også kan være tilfældet – men erfaringen viser, at når der bliver færre enheder, bliver de meget sjældent placeret i udkantsområderne. Der tages simpelthen ikke regionalpolitiske hensyn.

SF ønsker, at der ved enhver omflytning af lokale statslige arbejdspladser skal tages hensyn til de udsatte områder – eller gives en klar begrundelse for, hvorfor man ikke gør det.

København har flest statsjob. I 1970'erne diskuterede man meget udflytning af statsvirksomheder og -institutioner. Et par styrelser flyttede til Jylland. Så gik det i sig selv. Modstanden var stor blandt de ansatte. Det var ikke rart at vælge mellem en påtvungen flytning og at opgive sit job. Og en voldsom personaleudskiftning kan skabe problemer. I Irland har man netop besluttet en storstilet udflytning af statslige arbejdspladser, formentlig ca. 10.000. Det er næppe muligt at få gennemført det samme i Danmark.

Men med den nye informationsteknologi er der basis for en helt ny form for udflytning: etablering af satellitkontorer. Find eller byg kontorbygninger i f.eks. Nakskov, Hjørring, Rønne og Rudkøbing! Forsyn dem med pc'er, interne netværk og edb-forbindelser til København! Gennemgå en række statslige styrelser og direktorater, og find job, der kan flyttes! Det kan f.eks. være sagsbehandling. Man kunne f.eks. finde 40 stillinger i 10 forskellige styrelser, i alt 4 gange 100 job. De nuværende jobindehavere kunne vælge at flytte eller få tilbudt anden tilsvarende beskæftigelse. Nogle skulle gerne flytte med for at sætte det nye sted i gang.

Satellitkontoret skulle også have de servicefunktioner, der hører til en kontorarbejdsplads: kantine, postfunktion, vicevært etc., måske 20-30 job oveni for

hvert af de fire kontorhuse. Det ville give et godt løft af beskæftigelsen og mulighed for at udvide med flere job efterhånden.

Nogle af jobbene vil være for købedygtige akademikere. Dermed kan satellitideen også være med til at bryde den onde cirkel på f.eks. Lolland, der har få akademikerjob og derfor få akademikere og derfor få virksomheder af den type, der beskæftiger akademikere og samtidig færre job til faglærte og ufaglærte arbejdere.

Selve etableringen af satellitkontorerne vil koste penge. Til gengæld opnås en årlig besparelse, fordi jordprisen og dermed huslejen vil være mindre i udkantsområderne.

Satellitkontormodellen vil skabes 4 gange 125 job i år 2010, dvs. i alt 500 job. Hertil kommer skønsmæssigt 200 job, som kan skabes ved, at der tages regionalpolitiske hensyn ved placeringen af decentrale statslige arbejdspladser som ToldSkat, politi etc.

f) Arbejdspladser med statslige tilskud

En række arbejdspladser oprettes med statslige tilskud fra en pulje. Det gælder f.eks. hospicer, som der er afsat penge til på finansloven for i år. Ved fordeling af disse penge bør der i et vist omfang tages regionalpolitiske hensyn. Man bør f.eks. overveje, om et hospice i Rudkøbing ikke ville være en god ide, især fordi byens sygehus er varslet lukket.

En lignende tankegang kunne bruges, når det gælder placeringen af f.eks. kostgymnasier.

Det skønnes, at der kan skabes 200 ekstra job på denne måde.

g) Målsætning om nedbringelse af arbejdsløsheden

Samlet virkning på arbejdsløshed og beskæftigelse

Samlet vurderes det, at der i år 2010 kan opnås en reduktion af arbejdsløsheden i de berørte områder på ca. 5.000 personer ud over det fald i arbejdsløsheden, der i forvejen forventes generelt i Danmark frem til 2010. Størstedelen af de 5.000 er nye job, men tallet omfatter dog også 750 uddannelsespladser. Af de godt 4.000 job er de godt 3.000 en direkte konsekvens af de foreslåede initiativer, jf. de enkelte punkter. Hertil kommer en afledt effekt på ca. 1.000 job, som fremkommer, fordi den lokale købekraft bliver forøget til gavn for beskæftigelsen i lokale butikker, institutioner, servicefag m.v.

Det bemærkes, at disse tal er usikre, fordi der ikke findes standardmetoder til at fastslå virkningen af erhvervspolitiske tiltag med sikkerhed.

Finansiering m.v.

I dag får udkantsområderne del i EU's strukturfonde. Det bør egentlig ikke være en opgave for EU at give penge til regionalpolitik i Danmark. Den opgave kan sagtens løses af den danske stat, uden at pengene skal en tur omkring Bruxelles. SF mener, at færre EU-lande skal have penge fra strukturfondene, men det er en helt central forudsætning, at den danske stat så træder ind i stedet, ikke blot med et tilsvarende, men med et større beløb. Til gengæld bliver vores bidrag til EU's budget mindre.

Dette er dog ikke afgørende for, om SF's forslag kan gennemføres. Derimod er det et stort problem, at EU i næsten alle tilfælde kræver lokal, dvs. kommunal, medfinansiering, som det bliver sværere og sværere at finde for kommunerne i udkantsområderne. De har i forvejen en dårlig økonomi og er nu ligesom resten af kommunerne hårdt pressede af skattestop m.v.

SF mener derfor, at der skal stilles statslige midler til rådighed enten i form af øgede tilskud til de berørte kommuner eller direkte til finansiering af projekter.

De foreslåede initiativer vil samlet koste staten ca. 330 mio. kr. årligt (ud over en eventuel overtagelse af EU-tilskuddene). Men de ekstra job, der skabes, vil betyde, at staten tjener disse penge og mere til ind i form af lavere udgifter til dagpenge og kontanthjælp (via den kommunale budgetgaranti) og øgede skatteindtægter.

Det vil samtidig give et bidrag til at opfylde regeringens egne 2010-målsætninger, herunder målsætningen om, at arbejdsløsheden skal ned på 130.000.

SF er naturligvis villig til at finde konkret finansiering.

Aktiver landbrugsstøtten!

Nogle af pengene skal hentes fra den landbrugsstøtte, Danmark modtager fra EU. Efter EU's midtvejsreform er der mulighed for at dirigere flere midler over til udkantsområderne:

Dels afsættes der større beløb til udvikling af landdistrikterne. SF mener som nævnt, at disse penge i stort omfang skal målrettes til de ovenfor nævnte udkantsområder.

Dels er der mulighed for at bruge mindst 730 mio. kr. om året til natur- og miljøformål. Regeringen har valgt at fordele disse penge til bønderne. Man kommer næsten til at tænke på den måde, hvorpå mange afrikanske statsledere i tidens løb har fordelt offentlige penge til deres egen klan (og med en næsten lige så lukket beslutningsproces).

SF foreslår, at pengene i stedet anvendes til natur- og miljøformål, og at udkantsområderne får en særlig stor andel af pengene. Samlet set kan landbrugsstøtten dermed finansiere formentlig over 100 mio. kr. af indsatsen hvert år – hvis man altså vil bruge den aktivt.

*Skriftlig fremsættelse***Jørn Jespersen (SF):**

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en prioriteret regionalpolitisk beskæftigelsesindsats.

(Beslutningsforslag nr. B 207).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.